

PRIPOROČILA ZA VKLJUČUJOČE NAČRTOVANJE OTROŠKIH IGRIŠČ

Projekt Združeni v parku, Društvo Pazi!park, april 2023

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	2
1.1 Komu so namenjena priporočila.....	2
1.2 Združeni v parku	2
2. VKLJUČUJOČE - INKLUZIVNO NAČRTOVANJE	3
2.1 Kdo so otroci s posebnimi potrebami in kaj je vključenost (inkluzija)	3
2.2 Zakaj vključujoče (inkluzivno) načrtovanje prostora?	4
3. MNENJE UPORABNIKOV	5
4. PRIPOROČILA ZA VKLJUČUJOČE NAČRTOVANJE OTROŠKIH IGRIŠČ	8
4.1 Lokacija igrišča in dostopnost	8
4.2 Zasnova igrišča	11
4.3 Vstop na igrišče in orientacija v prostoru	13
4.4 Poti in dostopi do igral	15
4.5 Oprema za igro.....	17
4.6 Narava in vegetacija	22
4.7 Prostor za počitek in druga urbana oprema	23
4.8 Namesto zaključka	24
5. ZAKONODAJNIOKVIR.....	25
VIRI IN LITERATURA	26

1. UVOD

1.1 Komu so namenjena priporočila

Priporočila za vključujoče načrtovanje otroških igrišč naj predstavljajo spodbudo in navdih za odločevalce, organizacije in posameznike, da pristopijo k načrtovanju in urejanju boljšega, dostopnejšega, privlačnejšega in predvsem vključujočega okolja za otroke s posebnimi potrebami.

Namen priporočil je na enem mestu zbrati napotke za vključujoče (inkluzivno) načrtovanje otroških igrišč, kot svojevrstnih prostorov namenjenih otrokom, ki bi morala biti urejena tako, da omogočajo igro, druženje in sprostitev za vse skupine uporabnikov, tudi otroke s posebnimi potrebami. Namenjena so predvsem odločevalcem, načrtovalcem in upravljalcem javnega odprtega prostora oziroma javnih otroških igrišč, saj predstavljajo napredne trende, predloge in rešitve za bolj dostopno in vključujoče urejanje odprtega prostora. Želimo si, da bi priporočila posredno prispevala v smeri opolnomočenja družin otrok s posebnimi potrebami in zagotavljanja družbene enakosti.

V prvem delu bomo predstavili okvir projekta "Združeni v parku", pomen inkluzivnega načrtovanja, ciljne uporabniške skupine in do sedaj znana priporočila za inkluzivno načrtovanje. Na podlagi naštetih podatkov bomo predstavili izbor treh lokacij, ki smo jih v okviru projekta podrobneje preučili ter osnovno analizo obstoječega prostora na omenjenih lokacijah. V okviru projekta je bila na tej podlagi izvedena anketa. V priporočilih predstavljamo rezultate ankete z uporabniki, ki razkrivajo prostorske in druge konkretne ovire, ki družine in skrbnike otrok s posebnimi potrebami odvrtaajo od obiska igrišč oziroma odprtega javnega prostora na splošno.

V drugem delu so podana priporočila in napotki za vključujoče (inkluzivno) načrtovanje otroških igrišč, organizirana po vsebinskih in prostorsko-načrtovalskih sklopih: lokacija igrišča, zasnova igrišča, vstop na igrišče, orientacija v prostoru, poti in dostopi do igral, igralna oprema, prostor za počitek ter naravne prvine in vegetacija.

1.2 Združeni v parku

Pričujoča priporočila so nastala v sklopu projekta *Združeni v parku*, podprtega s sredstvi Programa Active Citizens Fund v Sloveniji 2014-2021. *Združeni v parku* je projekt, s katerim želimo opozoriti na nujnost vključujočega (inkluzivnega) urejanja parkov, igrišč in drugih javnih odprtih prostorov ter hkrati spodbuditi uporabo teh površin med otroci s posebnimi potrebami oziroma oviranostmi in njihovimi družinami. Namen projekta je opolnomočiti družine otrok s posebnimi potrebami (predvsem tistimi z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja), da bodo lahko aktivnejše in kakovostnejše preživljali prosti čas na javnih zelenih površinah, izboljšali svojo

fizično pismenost v okviru svojih zmožnosti (ang. *physical literacy*), se večkrat družili s sovrstniki, postali del širše skupnosti ter bili tako boljše vključeni v družbo. Le dostopen in vključujoče urejen odprti javni prostor, lahko postane prostor združevanja, povezovanja in solidarnosti med vsemi otroci in njihovimi družinami.

Da bi dosegli naš cilj, smo tekom projekta organizirali več aktivnosti; nekatere med njimi so bile namenjene družinam z otroci s posebnimi potrebami, druge ozaveščanju odločevalcev, načrtovalcev in upravljalcev javnega odprtega prostora. Aktivnosti so potekale na treh pilotnih območjih, na otroških igriščih v Šmartinskem parku v Ljubljani, Europarku v Zagorju in Keršmančevem parku v Kamniku. V izbranih parkih smo organizirali več družabnih dogodkov za otroke s posebnimi potrebami, njihove družine in skrbnike, prav tako smo v vsakem izvedli izkustveno delavnice *Postavi se v mojo kožo*, na katerih so lahko sovrstniki preizkusili, s kakšnimi ovirami se srečujejo otroci z gibalnimi oviranostmi, kako se gibljejo po otroškem igrišču in katera igrala lahko uporabljajo – vse z uporabo invalidskega vozička in hojice. Izvedli smo obsežno anketo, na kateri je sodelovalo 100 družin otrok s posebnimi potrebami, 15 poglobljenih intervjujev s strokovnim osebjem in strokovne ogleda izbranih otroških igrišč. Na podlagi vseh naštetih aktivnosti ter pregleda obstoječe literature na temo vključujočega načrtovanja in praktičnih primerov vključujočih igrišč iz tujine smo pripravili *Priporočila za vključujoče načrtovanje otroških igrišč*, za katera upamo, da vam bodo v pomoč in vodilo pri načrtovanju bolj dostopnega in vključujočega javnega prostora.

Združeni v parku je projekt, ki ga izvajata Društvo Pazi!park in Društvo za kulturo inkluzije v sodelovanju s Centrom Janeza Levca Ljubljana, CIRIUS Kamnik in OŠ Slavka Gruma Zagorje.

2. VKLJUČUJOČE - INKLUZIVNO NAČRTOVANJE

2.1 Kdo so otroci s posebnimi potrebami in kaj je vključenost (inkluzija)

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 58/11, 2011) opredeljuje otroke s posebnimi potrebami kot otroke z motnjami v duševnem razvoju, slepe in slabovidne otroke oziroma otroke z okvaro vidne funkcije, gluhe in naglušne otroke, otroke z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirane otroke, dolgotrajno bolne otroke, otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroke z avtističnimi motnjami ter otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Otroci se med seboj razlikujejo na kognitivnem, miselnem, vedenjskem, gibalnem in socialnem področju. Dejavnji morajo biti na vseh področjih življenja. Za izvedbo določenih nalog potrebujejo pomoč in prilagoditve, je pa ključno za njihov razvoj, da so vključeni v dejavnosti in družbo.

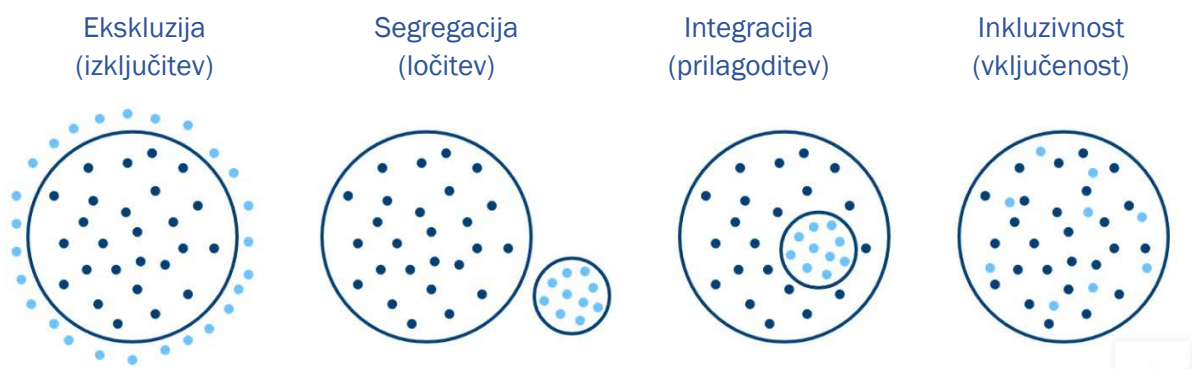
Ko govorimo o inkluziji, govorimo o celostni vključenosti otrok s posebnimi potrebami ali drugih ljudi, ki so po mnenju družbe »drugačni«. Ne pomeni le fizične vključenosti v enak prostor in enako

okolje, temveč v procese in dejavnosti z ustreznimi prilagoditvami dela in okolja. V preteklosti so otroci s posebnimi potrebami živeli ločeno od drugih. Z integracijo teh otrok, so bili vključeni v redne šole, vendar niso bili deležni ustreznih prilagoditev. Korak bližje inkluzivnemu razmišljanju je bilo spoznanje, da lahko marsikateri otrok s posebnimi potrebami sledi učnemu procesu v redni šoli s prilagoditvami in drugačnimi metodami dela. Inkluzija ni koristna le za otroke s posebnimi potrebami, temveč za vse. Od njih se lahko učimo drugačnih pristopov, potrpežljivosti, pristnosti, iskrenosti in srčnosti.

2.2 Zakaj vključujoče (inkluzivno) načrtovanje prostora?

Preživljanje prostega časa zunaj, predvsem igra zunaj na prostem, je zelo pomembna za otrokov razvoj. Zunanja igra prispeva k fizično bolj spretnim, močnejšim in zdravim otrokom, ki so tudi psihično bolj stabilni, samozavestnejši in družbeno bolje prilagojeni. Skozi igro otroci krepijo domišljijo, ustvarjalnost, odkrivajo področja, ki jih zanimajo, ob tem pa se naučijo različnih družbenih spretnosti in tudi varno preizkušajo svoje čustvene odzive. Vse naštetje koristi igre so še posebej pomembne za otroke s posebnimi potrebami, ki imajo v primerjavi drugimi otroci veliko manj možnosti za igro na prostem in stike s sovrstniki.

Otroci so že sami po sebi ranljiva skupina, z vidika urejanja prostora pa so tudi zlahka in prevečkrat spregledana uporabniška skupina. V skupino najpogosteje spregledanih otrok nedvomno spadajo otroci s posebnimi potrebami. Če se pri načrtovanju javnega odprtega prostora v zadnjih letih pomisli tudi na gibalno ovirane ter slepe in slabovidne prebivalce, pa se vse premalokrat pri načrtovanju prostorov za igro upošteva svojevrstne potrebe otrok s posebnimi potrebami. To je v praksi še toliko težje, saj se ukrepi oziroma prilagoditve za otroke z različnim oviranostmi med seboj razlikujejo, včasih se celo izključujejo ali si nasprotujejo. Kljub temu je pomembno vztrajati pri ustvarjanju javnega prostora, ki bo tudi otrokom z oviranostmi omogočal vsakdanje dejavnosti in vključevanje v družbo.

Shema: Kaj je Inkluzivnost? (Vir: Inclusive Playgrounds Guide, MRC)

Pri načrtovanju prostora se tako srečamo z več izrazi, ki se nanašajo na oblikovanje prostora, ki bo ustrezal potrebam vseh ljudi, ki ga želijo uporabiti, kot na primer: **univerzalna dostopnost, vključujoče načrtovanje ali inkluzivno oblikovanje.**

Univerzalna graditev (dostopnost) zadeva projektiranje in oblikovanje okolja na način, da je dostopno, razumljivo in v največji možni meri uporabno za vse ljudi ne glede na njihovo starost, velikost, sposobnosti ali oviranost.

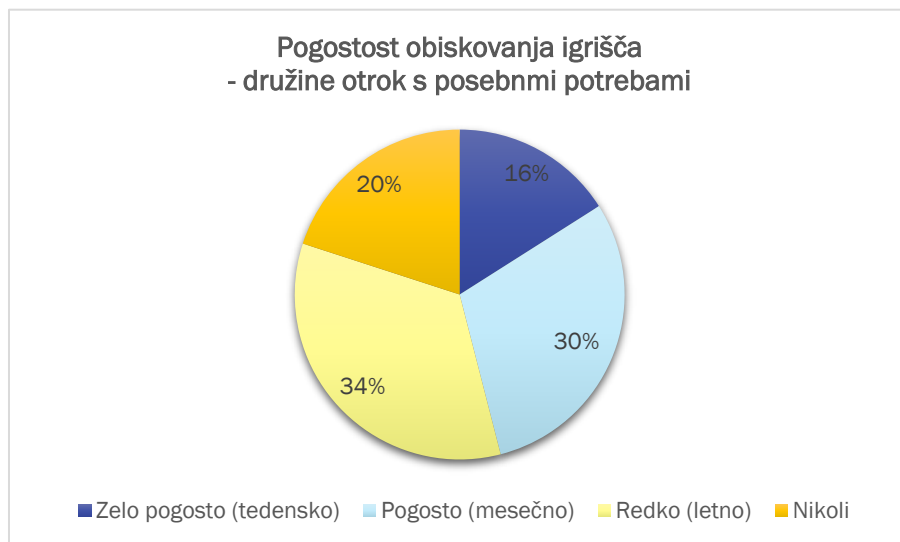
Vključujoče (inkluzivno) načrtovanje otroških igrišč upošteva potrebe vseh otrok po igri, tako tistih brez, kot tudi tistih, imajo ovire, primanjkljaje, težave in motnje na področju gibanja, zaznavanja, govora, spoznavno-kognitivnega razvoja ter čustvovanja in vedenja. Dobro zasnovano vključujoče igrišče zagotavlja, da bodo imeli vsi otroci enake možnosti za igro, saj je motorično in senzorično bogato okolje, ki ponuja izzive za različno sposobne otroke ter izpolnjuje različne potrebe in zanimanja otrok. Pri vključujočih igriščih ne gre za zadovoljevanje »posebnih potreb«; gre za zadovoljevanje potreb vseh otrok na istem mestu in na različne načine. (Pick & Mix: A Selection of Inclusive Games and Activities, Di Murray, 2004). In čeprav je inkluzija koncept, ki je namenjen vključevanju otrok s posebnimi potrebami, z njenim upoštevanjem pridobimo vsi, saj je prostor, ki je načrtovan po meri najbolj ranljivih družbenih skupin, primeren in prijeten za vse (Inkluzija in inkluzivnost, Rutar D. et al., Center RS za poklicno izobraževanje, 2010).

3. MNENJE UPORABNIKOV

Več evropskih raziskav izpostavlja pomen in koristi, ki jih prinaša uporaba zelenih površin, še posebej za ranljive skupine, tudi osebe z gibalnimi oviranostmi oziroma osebe z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja. Hkrati rezultati študij (danska Raziskava o uporabi zelenih površin med gibalno oviranimi ljudmi, 2018, švedska raziskava Sprehod na vozičku v urbanem zelenju, 2018, poročilo britanskega Urada za nacionalno zdravje Izboljšanje dostopa do zelenih površin, 2020) kažejo, da gibalno ovirani ljudje zelene površine obiskujejo manj pogosto kot ljudje brez gibalnih ovir. Pogostost obiskov zelenih površin se je izkazala za vzročno povezano s stopnjo oviranosti in življenjskim standardom obiskovalca. Pri tem so še posebej prikrajšani gibalno ovirani otroci, ki lahko obiskujejo zelene površine le v spremstvu staršev ali skrbnikov.

V okviru projekta je bila izvedena spletna anketa o izkušnjah z uporabo otroških igrišč na splošno in tistih, ki veljajo za vključujoča oziroma primerna za otroke s posebnimi potrebami. V anketi je sodelovalo 100 družin anketirancev, staršev in skrbnikov otrok s posebnimi potrebami, med katerimi je bilo 30 takih, ki imajo gibalno ovirane otroke.

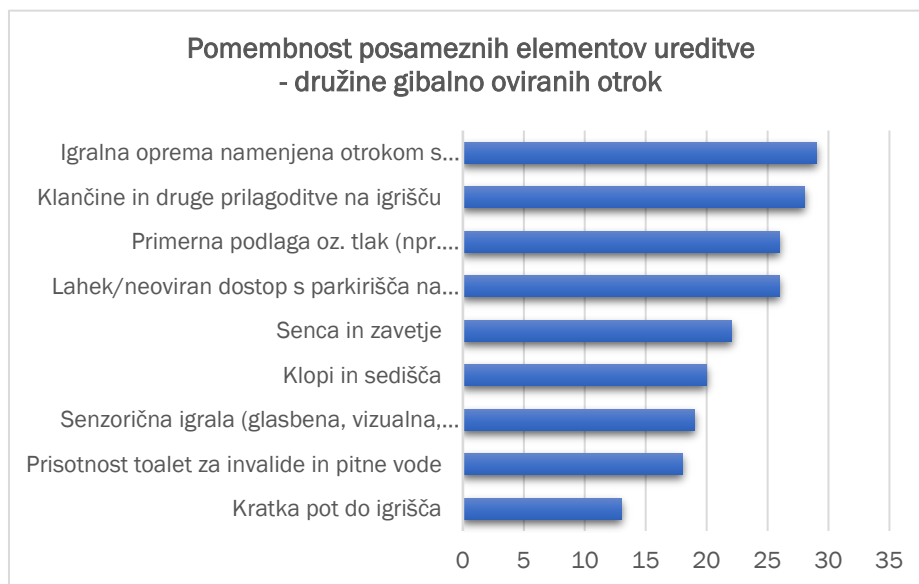
Anketa je pokazala, da 54 % otrok s posebnimi ovirami redko ali nikoli ne obiše javnega otroškega igrišča, delež družin z gibalno oviranimi otroki pa je še veliko večji, več kot 80 %. Otroci s posebnimi potrebami imajo tako več kot polovico manj možnosti za igro na prostem, kot njihovi vrstniki.

Graf: Pogostost obiskovanja otroškega igrišča družin otrok s posebnimi potrebami (Pazi!park, anketa 2022)

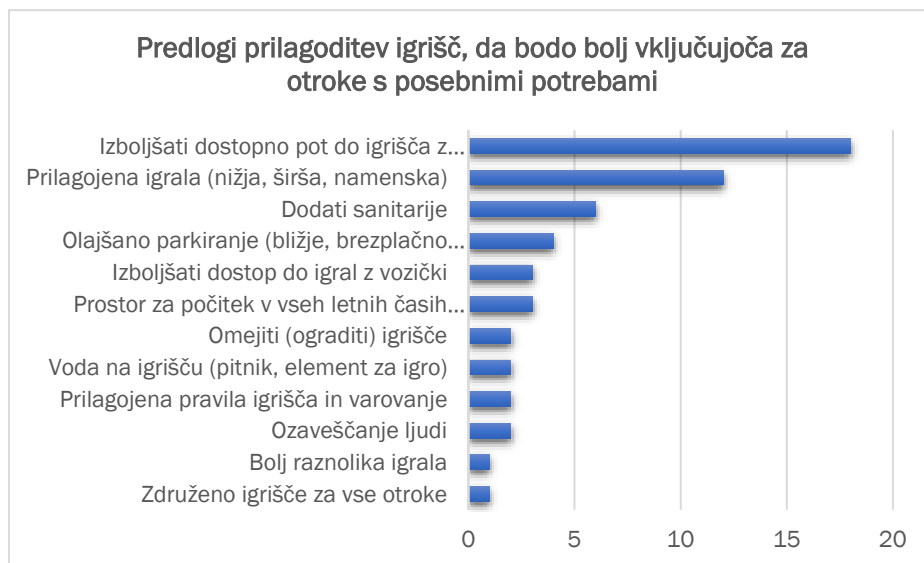
Manj kot polovica vprašanih pozna vključujoče igrišče v bližini svojega doma, do tja se jih največji del (47 %) pripelje z osebnim avtomobilom, del jih pešači do igrišča (29 %), najnižji je del tistih, ki prispejo z javnim potniškim prometom (8 %). **Kar tri četrtine vprašanih bi bile pripravljene opraviti daljšo pot za obisk vključujočega igrišča.**

Na vprašanje, kateri so tisti elementi, ki prispevajo k univerzalni dostopnosti igrišča in rabi za vse, so anketiranci kot najbolj pomembne izbrali: igralno opremo namenjena otrokom s posebnimi oviranostmi (83/100 anketirancev), senca in zavetje (83/100) ter primerno podlago oz. tlak (77/100). Najmanj pomembna se jim zdi kratka pot do igrišča (40/100), kar lahko povežemo s tem, da se jih veliko pripelje z avtomobilom.

Graf: Pomembnost posameznih elementov ureditve otroškega igrišča po mnenju družin gibalno oviranih otrok (Pazi!park, anketa 2022)

Razlike opazimo pri odgovorih staršev gibalno oviranih otrok, ki kot najbolj pomembne elemente igrišč, ki prispevajo k univerzalni dostopnosti in rabi za vse poleg **igralne opreme namenjena otrokom s posebnimi oviranostmi** (29/30 anketirancev) uvrščajo kot zelo pomembne: **klančine in druge prilagoditve na igrišču** (28/30 anketirancev), **primerno podlaga oz. tlak** (26/30) ter **lahek/neoviran dostop** (26/30).

Graf: Predlogi prilagoditev igrišč, da bodo bolj vključujoča za otroke s posebnimi potrebami (Pazi!park, anketa 2022)

V zaključku vprašalnika smo anketirance spraševali po predlogih prilagoditve igrišč, da bi bila leta bolj dostopna in uporabna tudi za otroke, ki imajo posebne potrebe oziroma so gibalno ovirani. Starši so tudi tukaj večinoma podali predloge za izboljšave tistih delov ali elementov igrišča, ki so jih že predhodno prepoznali, kot najbolj pomembna, izpostavili so:

- izboljšati **dostopnost do igrišča z vozički** (primeren tlak, naklon, klančine idr.);
- umestiti **prilagojena igrala** (nižja – parterna, širša – upoštevati širino vozička, namenska);
- urediti sanitarije, tudi za invalide.

Poleg navedenih prostorskih ukrepov, so starši predlagali bolj mehke ukrepe, ko so ozaveščevalne aktivnosti, ki bi pomagale pri premagovanju stereotipov in predsodkov povezanih z otroci s posebnimi potrebami med širšo javnostjo ter predloge, ki so organizacijske narave, kot na primer prilagojena pravila igrišča, igriščni »bonton«, senzorično občutljivim otrokom »prijazne ure«, varovanje.

4. PRIPOROČILA ZA VKLJUČUJOČE NAČRTOVANJE OTROŠKIH IGRIŠČ

Priporočila za vključujoče (inkluzivno) načrtovanje otroških igrišč so nastala na podlagi terenskih ogledov treh otroških igrišč (igrišča v Šmartinskem parku v Ljubljani, Europarku v Zagorju in Keršmančevem parku v Kamniku), preizkusa dostopnosti treh igrišč preko delavnice *Postavi se v mojo kožo* (z uporabo invalidskega vozička in hojice), rezultatov ankete na kateri je sodelovalo 100 družin otrok s posebnimi potrebami ter 15 poglobljenih intervjujev s strokovnim osebjem zaposlenih v vzgojno izobraževalnih zavodih za otroke s posebnimi potrebami (Center Janeza Levca Ljubljana, CIRIUS Kamnik in OŠ Slavka Gruma Zagorje). Za potrebe priprave priporočil je bila prav tako pregledana dostopna strokovna literatura in tuji primeri ureditev vključujočih igrišč za otroke.

V nadaljevanju tega poglavja so priporočila organizirana po vsebinskih in prostorsko-načrtovalskih sklopih.

4.1 Lokacija igrišča in dostopnost

Načrtovanje vključujočega igrišča se začne že pri izbiri primerne lokacije za otroško igrišče, pri čemer naj se nova otroška igrišča načrtuje:

- **v bližini stanovanjskih območij**, še posebej tistih, kjer prebivajo družine z nižjim socialno-ekonomskim položajem (za katere je bolj verjetno, da ne bodo imela sredstev ali časa za obisk bolj oddaljenih otroških igrišč);
- **v bližini postaj javnega potniškega prometa** (oziroma naknadna vzpostavitev postajališča JPP v bližini igrišča).

Pri tem je potrebno predvideti **različne možnosti dostopa: peš, z osebnim vozilom, z javnim potniškim prevozom**. Ne glede na to, kako obiskovalci prispejo do igrišča, je zadnji del poti (od parkirišča ali postajališča JPP) vedno opravljen peš, zato je še posebej pomembno zagotoviti **ustrezno urejene in vzdrževane pločnike in pešpoti** do igrišča.

Gibalno ovirani pešci se pri hoji pogosto srečujejo z vrsto težav, vezanih na manjše fizične ovire, ki za neovirane osebe ne predstavljajo večjih omejitev, a so za ljudi s posebnimi potrebami pogosto nepremagljive. Zato je pri načrtovanju peš dostopov in pešpoti potrebno upoštevati tri glavne vidike in sicer, da **gibalno ovirani otroci**:

- **potrebujejo več prostora** (gibanje z invalidskim vozičkom ali s hojco fizično zasede več prostora, potrebno je predvideti prostor za srečanje dveh vozičkov, saj so tudi otroški vozički pogosti v bližini otroških igrišč) – **priporočena širina pešpoti 150-180 cm** (Piročnik o dostopnosti objektov v javni rabi, Sendi r. et al., UIRS, 2015);

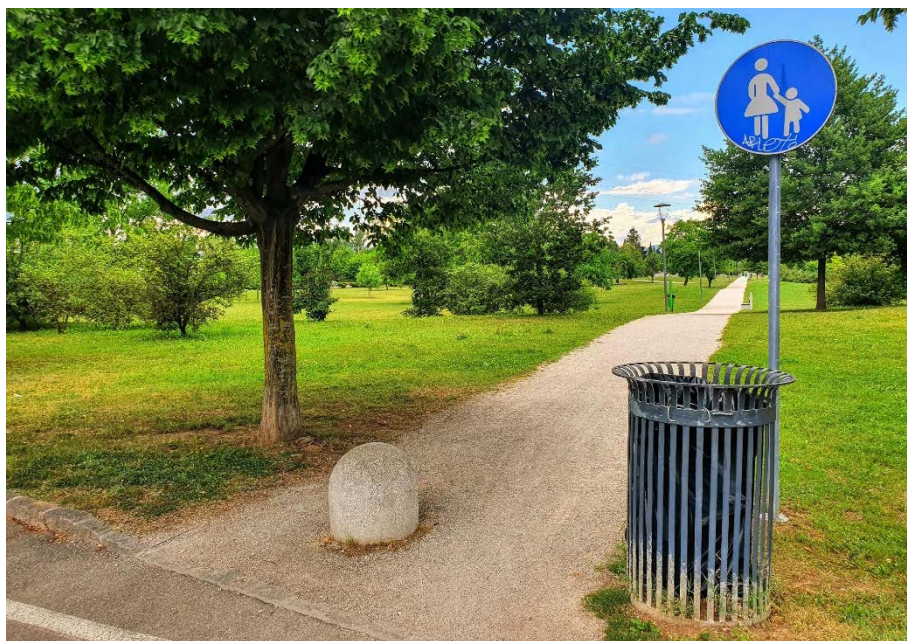
- **potrebujejo čim bolj ravno, trdno in nedrsečo pohodno površino, brez ovir in nevarnih predmetov** (npr. parkirne zapore in stebrički, smetnjaki, kandelabri javne razsvetljave, nevdrževana živa meja, nizke veje dreves idr.) ter **brez večjih nivojskih razlik** (spuščeni – poglobljeni robniki na prehodih za pešce ali dvignjeni prehodi/križišča za pešce, rahli nakloni, po potrebi dostopne klančine s primernim naklonom in širino najmanj 120 cm ter: oprijemali, stranskim robnikom za preprečevanje zdrsa vozička, manevrskim prostorom na začetku in koncu klančine, vmesnimi podesti pri daljših klančinah - Standard SIST ISO 21542: Dostopnost in uporabnost grajenega okolja);
- imajo bistveno **manjšo zmožnost hitrih reakcij** v primeru nevarnih situacij (poleg dovolj širokega koridorja potrebno ločevanje površin za kolesarje, skiroje in mopede od peščevih površin, dobrodošla je dodatna fizična ločitev od cestišča npr. v obliki zelenice ali žive meje).

Slika: Postaja LPP v bližini parka in otroškega igrišča (foto arhiv projekta).

Slika: Za gibalno ovirane in invalidske vozičke neprimerno urejen dostop s pločnika v park – naklon klančine, dotrajan, razpokan asfalt, pesek na asfaltu (foto arhiv projekta).

Slika: Ovire (betonski konfin in koš za smeti) na pešpoti, ki otežujejo vstop v park z invalidskim vozičkom (foto arhiv projekta).

Za **senzorno ovirane otroke**, je poleg že naštetega potrebno upoštevati, da ti otroci ne morejo (dobro) videti ali slišati, kaj se okoli njih dogaja. Slepim in slabovidnim otrokom je zato potrebno zagotoviti **talne taktilne oznake**, ki jih vodijo in usmerjajo, še posebej na potencialno nevarnih lokacijah (npr. prehod za pešce, stopnice, klančina) ter poskrbeti za **dobro osvetljenost**.

Pri načrtovanju površin za pešce s senzorno in gibalno oviranostjo se uporablja:

- Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov (2018);
- Standard SIST ISO 21542: Dostopnost in uporabnost grajenega okolja,
- Standard SIST 1186: Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne.

Priporoča se tudi uporaba:

- **priročnika o dostopnosti objektov v javni rabi**, ki ga je izdal Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2015;
- **priročnika za načrtovanje talnega taktilnega vodilnega sistema *Z belo palico po mestu***, ki sta ga izdala Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije in Zavod DOSTOP, 2016;
- **priročnika za načrtovanje brez ovir v zunanjem javnem prostoru *Prostor za vse*** (univerzalno oblikovanje javnih površin), Mestna občina Maribor, 2010.

Za vse družine otrok, ki se pripeljejo z osebnim avtomobilom, je dobrodošla umestitev parkirišča v bližino otroškega igrišča, ureditev varnega peš koridorja na parkirišču in varne poti od parkirišča do vstopa na igrišče. Na parkirišču se mora zagotoviti brezplačna parkirna mesta za invalide (5 % od vseh parkirnih mest in ne manj kot 1 parkirno mesto na parkirišču), ki morajo biti označena z znakom za dostopnost invalidom. Dimenzije parkirnih mest za invalide morajo biti večje, da

omogočajo dostop z invalidskim vozičkom (s širino najmanj 3,9 m in dolžino najmanj 5,4 m). Takšna parkirna mesta naj bodo umeščena čim bližje varnemu peš koridorju s parkirišča oziroma samemu igrišču.

4.2 Zasnova igrišča

Pri načrtovanju igrišč za otroke, ne smemo pozabiti, da je **vsak otrok drugačen** – tudi otroci brez posebnih potreb niso enako spretni in jih ne veselijo iste igre in dejavnosti. Igrišče naj bo zasnovano tako, da omogoča igro otrok **različnih starosti, sposobnosti in zanimanj** ter spodbuja **različne načine igre** – **gibalne, sodelovalne, kreativne, domišljajske, senzorične in tudi opazovalne igre**.

Skupna igra je velikega pomena za proces socializacije. Nekateri otroci vzpostavijo stik z drugimi zlahka, drugi, zlasti nekateri otroci s posebnimi potrebami, pa težje. Zato je pomembno na igrišču **načrtovati igrala in prostore, ki otroke spodbujajo k interakciji in skupni igri**, kot so na primer gugalnice, na katerih se lahko hkrati gunca več otrok (npr. gugalnice, ki so tako obrnjene, da se lahko otroci med seboj gledajo, prevesne gugalnice, gugalnica gnezdo), prostor za igro z vodo in peskom, prostor za sedenje skupine ljudi hkrati ali klopi z mizami. Skupne in sodelovalne igre pa niso edini način interakcija med otroci, saj **otroci z veseljem opazujejo druge otroke pri igri** in jih posnemajo. Prav zato naj bodo **igrala, ki so namenjena otrokom z gibalnimi oviranostmi, umeščena v bližino drugih igral** in ne ločena od preostalega igrišča.

Slika: Območje z igrali za gibalno ovirane otroke je prostorsko povsem ločeno od preostalega dela igrišča in ne omogoča interakcije med otroci (foto arhiv projekta).

Slika: Gugalnica gnezdo, ki omogoča igro več otrok hkrati in je prav tako primerna za gibalno ovirane otroke (foto Luka Vidic).

Večja igrišča je smiselno razdeliti na manjša območja, kar omogoča **prostorsko členitev nezdružljivih** in **povezovanje komplementarnih dejavnosti** (na primer: območja za živahno igro členjena s prostorom za izzvenevanje učinkov igre in z območji za mirno igro, kar je še posebej pomembno za otroke z motnjami avtističnega spektra). **Za členitev igralnih območij** se uporablja:

- odprti prostor brez programa (igralne in urbane opreme);
- **vegetacija** (paziti na redno vzdrževanje predvidenega volumna zaradi prehodnosti);
- **različna tekstura** (npr. trden tlak in prodec, EPDM podlaga in pesek);
- kontrastna barva podlage, pri čemer se je potrebno izogibati barvnim kombinacijam, ki jih osebe z barvno slepoto ne razlikujejo (oranžna/rjava, modra/zelena, rdeča/zelena) ter se na splošno izogibati prekomerni barvni stimulaciji, ki je moteča za otroke z avtističnimi motnjami.

Del igrišča naj bo nekoliko odmaknjen in ločen od preostalega igrišča ter **urejen za mirno igro oz. umiritev in izzvenevanje učinkov igre in prekomerne stimulacije** (posebej pomembno za otroke z avtističnimi motnjami).

Večina slovenskih igrišč nima urejenih sanitarij pa vendar anketiranci poudarjajo pomen sanitarij za daljše in bolj sproščeno zadrževanje na igrišču. Prijetno igrišče naj bo **opremljeno s sanitarijami** (tudi sanitarijami za invalide in previjalnico za dojenčke), **pitno vodo in prostori za počitek** v vseh letnih časih.

Pri načrtovanju javnih otroških igrišč se uporablja:

- Standard SIST EN 1176 Oprema in podloge otroških igrišč;
- Standard SIST EN 1177 Podloge otroških igrišč, ki ublažijo udarce - Ugotavljanje kritične višine padca.

Priporoča se tudi uporaba:

- Pravilnika o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca (del, ki se nanaša na igrišče);
- Priročnika za skrbnike in lastnike igrišč *Varno otroško igrišče*, RS Ministrstvo za gospodarstvo, 2008;
- Priročnika za oblikovanje šolskih igrišč z vidika uporabnikov in drugih strokovnjakov *Igrišče skozi tretje oko*, Društvo Pazi!park in Mestna občina Ljubljana, 2020.

4.3 Vstop na igrišče in orientacija v prostoru

Vhod na igrišče mora biti dobro viden, razpoznaven in enostaven, brez arhitekturnih ovir (npr. če obstajajo vrata, naj jih bo enostavno odpreti). Dobro je, da se vzpostavi nemoten pogled z vhoda igrišča proti igralnemu prostoru in proti parkirišču, da lahko spremljevalec hitro vidi, kam je namenjen otrok, če se ne ustavi pri vhodu.

Obiskovalcem je potrebno omogočiti, da se **spoznajo z igriščem, še preden vstopijo nanj**. To je še posebej pomembno za **slepe ali slabovidne otroke** (da se lahko orientirajo na igrišču), **gibalno ovirane otroke** (da lahko njihovi skrbniki poiščejo prilagojena ali primerna igrala) in **otroke z motnjami avtističnega spektra** (ki jim presenečenje lahko povzroči stisko in se bolje se počutijo v znanem okolju, prav tako lažje najdejo mirne koticke za igro) ter njihove spremljevalce. Ob vhodu naj bo za ta namen nameščena **informacijska tabla**, ki:

- vsebuje **tipno karto igrišča** z označenimi glavnimi elementi;
- seznanja obiskovalce z razmestitvijo igralnega prostora in igral;
- nudi informacijo **o značilnosti igral** oziroma **primernost za različne uporabnike** (npr. ali so primerna za otroke z gibalnimi oviranostmi);
- ima **naveden kontakt** (direktno telefonsko številko in naslov e-pošte) upravljalca oziroma vzdrževalca igrišča, na katero lahko obiskovalci sporočijo npr. poškodbe igralne opreme;
- je **postavljena na višini primerni za otroke in osebe na invalidskem vozičku** (65-100 cm);
- vsebuje le glavne informacije, kratko besedilo v **veliki, berljivi, brez-serifni pisavi in Braillovi pisavi**, uporabljeni so razumljivi slikovni simboli.

Slika: Informacijska tabla s taktilno karto igrišča umeščena ob vhodu na igrišče (foto arhiv projekta).

Slika: Taktilna tabla z napisi v Braillovi pisavi umeščena na višini primerni za obiskovalce na invalidskem vozičku (foto arhiv projekta).

Prostor za igro naj bo varen in omogoča prosto igro brez tveganj, ki jih na primer povzroča promet. To je še posebej pomembno za otroke z motnjami v duševnem razvoju, ki tudi kot starejši ne razumejo nevarnosti ali otroke z motnjami avtističnega spektra, ki bežijo pred stimulacijo. **Ob prometnih cestah** se zato svetuje **omejitev območja igrišča npr. z živo mejo ali ograjo**, pri čemer je potrebno uporabiti **materiale in barve**, ki jih tudi v mraku zlahka vidijo osebe z okvarami vida (npr. žične in mrežne ograje niso primerne).

4.4 Poti in dostopi do igral

Slab fizični dostop je glavna ovira za obisk igrišč za družine gibalno oviranih otrok. **Glavna pot in dostopne poti do igral primernih za otroke z gibalnimi oviranostmi naj bodo:**

- **dobro utrjene in nedrseče** (EPDM podlaga, dobro utrjena peščena podlaga, travne rešetke - glavna pot, EPDM - dostopne poti do igral in varnostna podlaga igral primernih za otroke na invalidskih vozičkih);
- **brez ovir** (konfini, stebrički, koši za smeti, klopi);
- **brez večjih višinskih razlik** (poglobljeni robniki med različnimi tlaki in podlagami);
- večje višinske razlike naj bodo poleg stopnic premoščene tudi s klančinami primernega naklona in vizualno kontrastne;
- **dovolj široke** – **priporočena širina 150-180 cm**, kar omogoča obračanje invalidskih vozičkov, srečanje 2 vozičkov (tudi staršev z vozički) in daje otrokom, ki ne marajo dotikanja dovolj osebnega prostora.

Medtem, ko se pod igrali namenjenimi za gibalno ovirane otroke uporablja primerna varnostna podlaga, ki se ne ugreza, a je hkrati dovolj elastična, da ublaži padce (npr. EPDM podlaga, gumene plošče in tlakovci), pa se velikokrat pozabi na primerno podlago pod tistimi igrali, ki omogočajo rabo vsem, tudi gibalno oviranim otrokom. Varnostna podlaga, kot je na primer **prodec, pesek ali lesni sekanci ni primerna za otroke na invalidskem vozičku.**

Slika: Pravilno izvedena dobro utrjena peščena podlaga, ki omogoča vožnjo z invalidskim vozičkom (foto arhiv projekta).

Slike: Pri vožnji po prodcu se kolesa invalidskega vozička pogrezajo in otežujejo premikanje (foto arhiv projekta).

Slika: Dvignjen robnik in varovalna podlaga iz lesnih sekancev otežujta dostop do igrala z invalidskim vozičkom (foto arhiv projekta).

V kolikor igrišče vključuje **progo za vožnjo s poganjavčki, tricikli in kolesi**, naj bo **od drugih površin prostorsko ločena in dovolj pregledna**, saj nekateri otroci s posebnimi potrebami ne zaznavajo vseh nevarnih situacij in imajo manjšo zmožnost hitrih reakcij.

Pozornost je potrebno nameniti tudi saditvi dreves in grmovnic v bližino poti; pri tem je potrebno **izbrati primerne grmovne in drevesne vrste** (npr. take, ki nimajo plitvih korenin) ter **načrtovati ustrezen odmik**, tudi za končno velikost rastline.

Nujno je **redno vzdrževanje poti; obrezovanje vegetacije** ob poti (npr. žive meje, nizke veje dreves) ter **sanacija poti po večjih neurjih** (še posebej pomembno pri peščenih poteh in večjih lomljivih drevesih).

Slika: Med neurjem odlomljena veja, ki leži preko poti in ovira prehod (foto arhiv projekta).

4.5 Oprema za igro

Dobro zasnovano igrišče ponuja otrokom številne priložnosti za razvoj fizičnih, kognitivnih, senzoričnih in socialnih spretnosti. Vključujoča zasnova igrišča in izbira igralne opreme zagotavlja ravnovesje različnih igralnih izkušenj in prispeva k razvoju vseh veščin.

Fizično zahtevna in vznemirljiva igra je tista, ki spodbuja razvoj motoričnih spretnosti ter vestibularni (ravnotežje in gibanje telesa v prostoru) in proprioceptijski čut (zavedanje položaja telesa v prostoru in sile, ki je potrebna za posamezne gibe in aktivnosti). Različna igralna oprema omogoča vrtenje, gugalnje, zibanje, skakanje, drsenje, plezanje, lovljenje ravnotežja idr. Tudi težje gibalno oviranim otrokom na invalidskem vozičku je potrebno omogočiti doživetje različnega gibanja. Temu je namenjena **prilagojena igralna oprema** (npr. gugalnice in vrtiljaki) **z možnostjo dostopa z invalidskim vozičkom** (da starši niso dodatno fizično obremenjeni), ki pa naj bo taka, da bo **igra tudi družabna izkušnja** – naj omogoča igralno izkušnjo več otrokom hkrati ali naj bo umeščena v bližino drugih igral.

Na informativni tabli je potrebno **označiti primernost igral za otroke na invalidskih vozičkih**, saj se je v praksi pokazalo, da skrbniki niso uporabljali igrala, ker niso vedeli, da so primerna za njihovega otroka.

Slika: Vrtiljaki, ki so prilagojeni za otroke na invalidskih vozičkih, imajo omogočen dostop za voziček in ograjo, opremljeni pa so tudi z varnostno zaporo. Umestitev v bližino drugih vrtiljakov spodbuja interakcijo med otroci, hkrati so ti vrtiljaki ustrezni za vse otroke in so zato primerna popestritev igrišča (foto arhiv projekta).

Otroci na invalidskih vozičkih in drugi gibalno ovirani otroci, lahko uporabljajo tudi nekatera igrala, ki niso namenjena izključno njim, če le **uredimo primerno varnostno podlago, dostop in alternativni pristop do igralnih elementov, kot so npr. oprijemala, držala, vodila, klančine in varnostne ograje** (pristopi do različnih prvin igrišča naj bodo vedno raznoliki, npr. stopnice in klančina, ki omogočata uporabo vsem), pri dimenzioniranju naj se upošteva standard.

Gibalno ovirani otroci lahko nekatera igrala **uporabljajo tudi za drugačno igro in aktivnosti od pričakovanih** (npr. vzdigovanje telesa na plezalni opremljeni). V nadaljevanju podajamo priporočila za izbiro igral, ki bodo, ob primerno urejenem dostopu, omogočala tudi igro gibalno oviranih otrok:

- **Tobogani** - izbrati **dovolj širok tobogan z dostopno klančino in vstopno ploščadjo**, da lahko starš dvigne otroka na tobogan in ga pri spuščanju podpira, priporočeno je izbrati vsaj en tobogan, na katerem se lahko spuščata dve osebi (starš spremlja gibalno oviranega otroka pri spuščanju).
- **Gugalnice** – razmislite o različnih vrstah in velikostih gugalnic. **Gugalnice za malčke z naslonom in ograjico** ter **gugalnica gnezdo** so primerne tudi za gibalno ovirane otroke.
- **Plezala in plezalne vrvi** – otroci na invalidskem vozičku lahko uporabljajo vzdolžne drogove, prečke plezal in plezalne vrvi, ki so **na primerni višini nad glavo** za krepitev mišic rok.
- **Elementi za lovljenje ravnotežja** – za lažje in zmerno gibalno ovirane otroke so primerni tudi elementi za lovljenje ravnotežja, ki so **na nivoju tal**, taki elementi so lahko tudi različni **vzorci in poslikave tal**.
- **Hoja in tek** – na igrišču naj se predvidi tudi **odprta površina za tek, lovljenje in igre z žogo**. Lahko se uredi tudi posebna pot, ki se rahlo vzpenja in spušča po celotni dolžini, na kateri otrok pri teku ali vožnji (npr. s poganjalčkom, triciklom, kolesom, skirojem) s premagovanjem lastne teže krepi mišice (tekači, kolesarji - mišice na nogah, otroci na invalidskem vozičku – mišice na rokah).

Slika: Gugalnica gnezdo z EPDM varnostno podlago, ki omogoča dostop z invalidskim vozičkom (levo) in druga, ki ima varnostno podlago izvedeno s cenejšim materialom – prodcem (desno), omogočata sočasno igro vseh otrok (foto arhiv projekta).

Slika: Varnostna podlaga omogoča dostop do plezala tudi otrokom na invalidskih vozičkih, ki lahko uporabijo plezalne vrvi za krepitev mišic rok (foto arhiv projekta).

Slika: Plezalne vrvi, ki so v višini nad glavo, omogočajo dvigovanje iz sedečega položaja in se lahko uporabijo za krepitev mišic ramenskega obroča in rok (foto arhiv projekta).

Igrala, ki niso neposredno povezana z gibanjem, lahko nudijo priložnosti za igro za vse. To so na primer glasbena, zvočna ali vizualna igrala, pa tudi igrala za različne družabne igre, ki jih na igriščih pri nas redko srečamo.

Senzorično stimulatívna igra je tista igra, ki omogoča in spodbuja široko paleto čutnih izkušenj; vidnih, slušnih, vonjalnih in taktilnih. Igrišče naj ima **območja z veliko čutnih dražljajev in tista, kjer je dražljajev manj**, da lahko starši in otroci med njimi izbirajo. Nekatero motnje avtističnega spektra povzročajo preobčutljivost čutov na okolico, taki otroci potrebujejo mirne prostore s čim manj čutnimi dražljaji. Drugi otroci s senzoričnimi motnjami (npr. hiposenzibilni otroci z avtističnimi motnjami, slabovidni in naglušni otroci) pa potrebujejo okolje in elemente z močnim barvnim kontrastom ter take, ki jih lahko raziskujejo z dotikom, skozi zvok in vibracije.

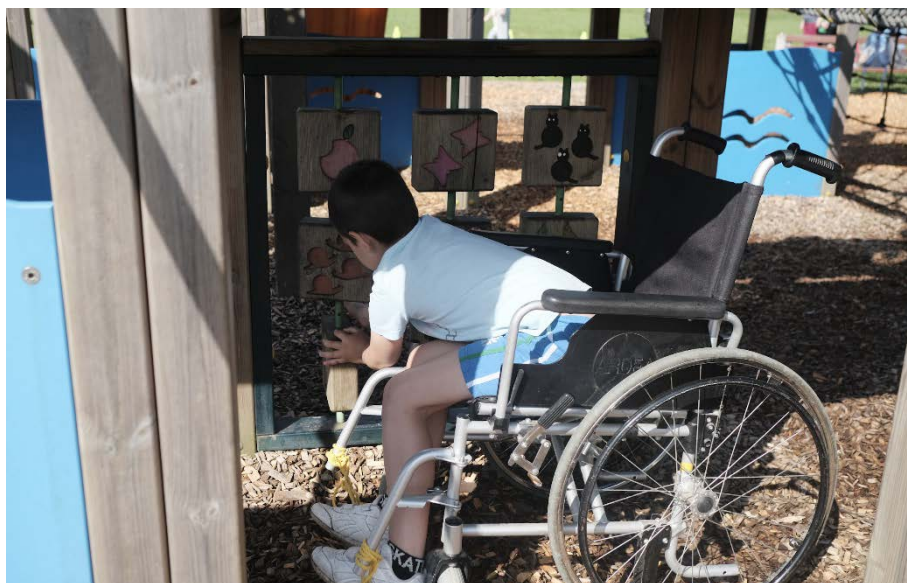
- **Rastline in naravne prvine** zagotavljajo **nenehno spreminjajoče se in več-čutne izkušnje** – različne barve in oblike cvetov in listov, vonj cvetic in dišavnic, zvok šelestenja listov in vej, tekstura skorje. Rastline naj bodo na višini in v dosegu roke, tudi za otroke na invalidskih vozičkih.
- **Sipki materiali (pesek) in/ali voda** so elementi, ki s svojo spreminjajočo se teksturo in konsistenco razvijajo tako občutek za dotik, kot tudi finomotorične in konstrukcijske spretnosti, krepijo otroško ustvarjalnost in omogočata skupinsko ali individualno igro. Če se peskovnik ali vodni element **umesti na primerno višino in v doseg rok** (dvignjen peskovnik, vodno korito), se lahko z njima igrajo tudi nekateri gibalno ovirani otroci. Pri tem je potrebno upoštevati doseg rok vseh otrok, manjših, večjih in tistih na invalidskem vozičku. Razpon dosega različno starih otrok na invalidskem vozičku (Vir: Inclusive design guide, Playworld Systems, 2015):

	6 let	10 let
Spodnji doseg	50 cm	55 cm
Zgornji doseg	95 cm	110 cm

- Mnogi otroci radi odkrivajo zvok in uživajo v glasbenem ustvarjanju, zato razmislite o vključitvi **zvočnih in glasbenih igral**, ki pa naj bodo umeščena stran od prostora za umirjanje.
- **Interaktivne igralne plošče in barvni premični elementi** lahko pomagajo pri razvoju vidnega sistema in so primerni za vse otroke. Otroci z avtističnimi motnjami raje uporabljajo **preproste barvne sheme** v bolj **umirjenih barvnih tonih**, slabovidni otroci pa **kontrastne barve**, pri čemer se je **potrebno izogibati barvnim kombinacijam, ki jih osebe z barvno slepoto ne razlikujejo** (oranžna/rjava, modra/zelena, rdeča/zelena).

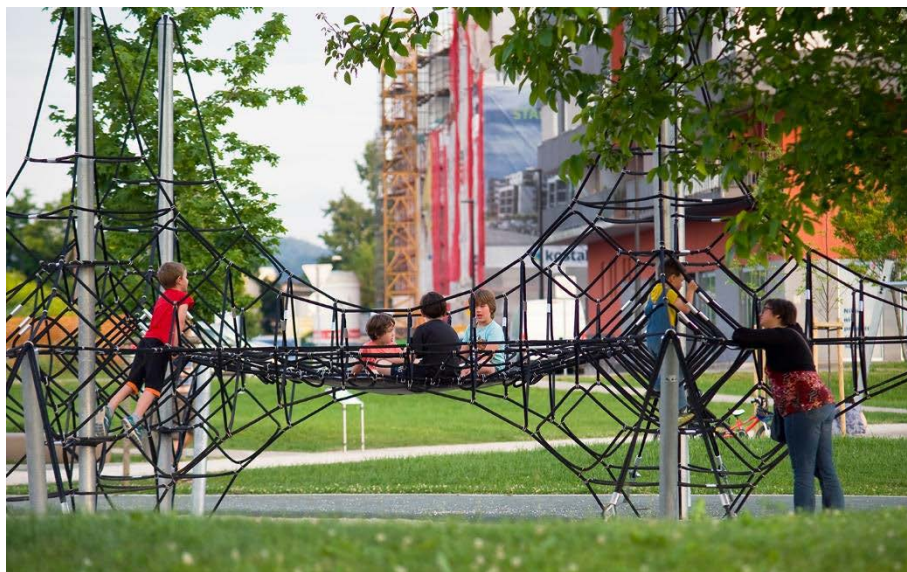

Slika: Črpalka za vodo in korito za vodo, ki sta v višini primerni tudi za otroke na invalidskem vozičku (foto arhiv projekta).

Slika: Interaktivne igralne plošče lahko uporabljajo tudi nekateri gibalno ovirani otroci (foto arhiv projekta).

Skupinska igra je ključna za socializacijo, zato je pomembno načrtovati prostore in igrala, ki omogočajo in spodbujajo interakcijo – gledanje drugih otrok pri igri, posnemanje, pogovarjanje in skupno igro. Igralna oprema naj zato s svojo **umestitvijo, odprto in transparentno strukturo omogoča različne načine interakcije.**

Slika: Odprta in transparentna plezalna struktura omogoča interakcijo otrok (foto Luka Vidic).

Vključujoče načrtovanje igrišč ni nujno zapleteno, vsekakor pa zahteva temeljit premislek. Pomeni razmislek o tem, do česa imajo različni otroci dostop – s čim se lahko otrok igra, če uporablja invalidski voziček ali če ima senzorične motnje ali je zlahka preobremenjen z dražljaji iz okolice. Ni torej potrebno, da so vsa igrala primerna za otroke z gibalnimi oviranostmi, **dovolj je, da so primerna nekatera igrala in da so ta raznolika**, tako da **ponujajo raznolike priložnosti za igro**. **Vključujoče igrišče** ne pomeni, da mora biti vsak igralni element dostopen vsakomur, vendar pa morajo biti **igralne izkušnje enako bogata za vsakega otroka**.

4.6 Narava in vegetacija

Naravne prvine vključujejo **drevesa, grmovnice, trajnice, trave** pa tudi **dele rastlin**, kot so lubje, listje in cvetovi ter **različen sipki material**, npr. prst, pesek, kamenje in vodo. Rastline so lahko vključene v zasnovo igrišča kot žive meje, drevoredi ali kot okrasne zasaditve in zasaditve, ki ločijo med seboj različna območja igre.

Pri tem je treba poskrbeti za **dobre pogoje za rast dreves** (sadilna jama vsaj 1,2 m³, rodovitni substrat, prezračevanje korenin idr.), saj v sodobnih mestnih tleh le težka preživijo, velikih krošenj, ki bi prostor ustrezno zasenčile, pa pogosto sploh ne razvijejo.

Z vegetacijo lahko ustvarimo priložnost za spoznavanje narave in senzorično igro:

- **različne oblike, velikosti in barve cvetja** – forzicija, hortenzija, španski bezeg, vanhutijeva medvejka, japonska češnja, jadicovec, magnolija, jasminova troblja idr.;
- **različne oblike, velikosti in barve listja**; pisanolistne vrste rastlin – »*variegata*«, rumena jesenska barva – dišečnik, tulipanovec, robinija, katsura, ginko, macesen; rdeče oranžne

jesenske barve – dreni, hrastolistna hortenzija, parocija, ruj, rus, ambrovec, pahljačasti in japonski javorji, iglice – macesen, himalajski bor idr.;

- **različne oblike, velikosti in barve plodov;** užitni (nekateri so užitni šele potem, ko se umedijo) – šmarna hrušica, dren, leska, domači kostanj, jerebika, okrasne jablane; uporabni za igro – cigarar, javor, pomarančevец, hrast, krilati oreškar, bor, smreka idr.;
- **različne teksture in barve lubja oziroma skorje;** barvita skorja, ki se lupi – platana, breza, cimetasti javor; barviti poganjki – različni dreni in vrbe, kerija, davidov javor; hrapavo lubje – rdeči bor, hrast, hikorija idr.;
- **prijeten vonj, pri čemer se izogibamo premočnim vonjem:** cvet – dišečnik, mali jesen, magnolija, pavlovnija, rešeljika, vanhutijeva medvejka, španski bezeg; *listje ali iglice* – cercidifil, dišečnik, oreh, duglazija, cedra; *dišeč les* – dišečnik, iglavci;
- **veje in listje, ki se giblje v vetru, oddaja različne zvoke** (šumenje, šelestenje): *rastline z dolgimi stebli in listjem* – visoke trave, bambusi, navadni trst, širokolistni rogoz; *rastline z manjšimi listi na dolgih pecljih* – trepetlika, breza; *lahki in številni posušeni plodovi*, ki se ohranijo na drevesih – cigarar, gledičija, jadikovec, javor.

Slika: Vodni curki fontane zagotavljajo prijetno zvočno kuliso, h kateri doda svoje šelesteče zvoke tudi navadni trst v vetru (foto Manca Korelc, Moja jezera).

Da bi lahko vsi otroci uživali v stiku z naravo, umeščamo vegetacijo **ob poti in ob robove igralnih površin** ali **na višino dosegljivo osebam z vozički** (npr. visoke grede v višini 60 – 100 cm). Pri izboru rastlinskih vrst pazimo, da **ne sadimo strupenih in alergenih rastlin**, izogibamo se tudi rastlinam s trni.

4.7 Prostor za počitek in druga urbana oprema

Starši in spremljevalci otrok pogosteje obiskujejo igrišča, ki imajo urejene prostore za sedenje, saj jim omogočajo počitek, medtem ko so njihovi otroci aktivni. Otroci, predvsem mlajši in tisti s posebnimi potrebami, potrebujejo odmor med igro za umiritev in počitek. Otroke velikokrat na igrišče spremljajo stari starši, ki so lahko tudi sami gibalno ovirani, zato je **ureditev prostorov za sedenje nujno za vključujoče igrišče**.

Prostori in oprema za počitek in sedenje naj bodo umeščeni na več različnih delih igrišča:

- **blizu igral** (predvsem tistih za mlajše otroke), da omogočajo starševski nadzor, otrokom pa opazovanje igre in pogovarjanje z vrstniki ter spodbujajo večgeneracijsko druženje;
- **odmaknjeni od aktivnih igralnih površin**, da nudijo možnost umiritve in odmora, kar je posebej pomembno za otroke z motnjami avtističnega spektra);
- **v senci in na soncu**, najbolj je primerna naravna senca, ki jo nudijo listopadna drevesa (pozimi, ko iščemo prostore na soncu, drevo odvrže liste);
- **v zavetju pred dežjem in vetrom** (npr. paviljon, pokrita terasa, arkade).

Ob klopeh naj se predvidi **dovolj prostora, da lahko zraven sedi tudi oseba na invalidskem vozičku** (ne da bi ovirala prehod ali bila odrinjena na rob dogajanja). Nekatere klopi naj bodo **brez naslona za roke, da omogočajo presedanje** iz invalidskega vozička. Druge klopi naj imajo **naslon za hrbet in roke, kar olajša sedenje** starejšim in gibalno oviranim osebam. Če so ob klopeh nameščene **mize, naj bodo dovolj visoke, in oblikovane** tako, da lahko ob njih sedijo tudi osebe na invalidskem vozičku.

Poleg opreme za sedenje, tudi druga urbana oprema in dodatne storitve pripomorejo k bolj vključujočem prostoru in prijetnem preživljanju časa na prostem:

- **pitnik** (vsaj dveh različnih višin – za otroke in odrasle) oziroma **dostop do pitne vode**, ki je lahko urejen tudi v sklopu sanitarij;
- **sanitarije** (za otroke, odrasle in za invalide, previjalnica za dojenčke);
- **mize** oziroma **prostor za druženje** v različnih višinah (za otroke in odrasle), ki omogočajo igranje družabnih iger, pisanje domače naloge, piknik.

4.8 Namesto zaključka

Vsak otrok je drugačen. Igrišče, ki so načrtovana za otroke različnih starosti, velikosti, sposobnosti in zanimanj, omogočajo raznoliko igro in so osnova vključujočega (inkluzivnega) načrtovanja igrišč.

Igralna izkušnja za vse. Ni nujno, da se vsak otrok lahko igra na vseh igralih, pomembno je, da se za vsakega otroka najde kakšno in da so ta igrala raznolika, tako da ponujajo različne priložnosti za igro in enako bogato igralno izkušnjo za vse.

Skupna igra med otroki s posebnimi potrebami in drugimi otroci je koristna za vse, saj pripomore k odpravljanju predsodkov, vpliva na boljše sprejemanje drugačnosti in na večjo empatijo med obema skupinama otrok.

Razumne prilagoditve. S pomočjo preprostih in razumnih prilagoditev lahko ustvarimo prostore, ki niso bolj prijazni le do otrok s posebnimi potrebami, ampak so prijaznejši do vseh obiskovalcev, tudi staršev z otroškimi vozički, najmlajših otrok in starejših spremljevalcev.

5. ZAKONODAJNI OKVIR

- Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI)
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1)
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3)
- Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt)
- Zakon o cestah (Zces-2)
- Gradbeni zakon (GZ-1)
- Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov
- SIST ISO 21542:2022 – Gradnja stavb - Dostopnost in uporabnost grajenega okolja
- Standard SIST EN 17210:2021 – Dostopnost in uporabnost grajenega okolja – Funkcionalne zahteve
- SIST 1186:2016 – Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne
- SIST EN 1177:2018 – Podloge otroških igrišč, ki ublažijo udarce - Ugotavljanje kritične višine padca
- SIST EN 1176:2018 – Oprema in podloge otroških igrišč

Druška gradiva za načrtovanje:

- Priročnik o dostopnosti objektov v javni rabi (Sendi, R et al., UIRS, Ljubljana 2015)
- Priročnik za načrtovanje talnega taktilnega vodilnega sistema *Z belo palico po mestu* (Albreht, A. et al., Zavod Dostop in ZDSSS, Ljubljana, 2016)
- Strateško načrtovanje dostopnosti (Albreht, A., Zapušek Černe, A., Zavod Dostop, Ljubljana, 2018)
- Priročnik za skrbnike in lastnike otroških igrišč *Varno otroško igrišče* (Yearley, D., Berlinski, d., RS Ministrstvo za gospodarstvo, 2008)
- Priročnik za oblikovanje šolskih igrišč z vidika uporabnikov in drugih strokovnjakov *Igrišče skozi tretje oko* (Kranjc, U. et al., Društvo Pazi!park, Ljubljana, 2020)

VIRI IN LITERATURA

Albreht, A., Zapušek Černe, A., *Strateško načrtovanje dostopnosti*, Zavod Dostop, Ljubljana, 2018

Albreht, A. et al., Priročnik za načrtovanje talnega taktilnega vodilnega sistema *Z belo palico po mestu*, Zavod Dostop in ZDSSS, Ljubljana, 2016

Barron, C. et al., *Barriers to play for children and young persons*, De Gruyter Open Ltd, 2017, www.degruyter.com

Inclusive Play Design Guide, Playworld, <https://playworld.com/inclusive-play>

Inclusive Play, Sensory Trust, www.sensorytrust.org.uk

Inclusive Playgrounds Guide, MRC, <https://mrcrc.com/inclusive-playground-guide>

Kranjc, U. et al., Priročnik za oblikovanje šolskih igrišč z vidika uporabnikov in drugih strokovnjakov *Igrišče skozi tretje oko*, Društvo Pazi!park, Ljubljana, 2020

Moore, A. et al., *Can Universal Design Support Outdoor Play, Social Participation and Inclusion in Public Playgrounds?*, University College Cork, 2020, <https://doi.org/10.1080/09638288.2020.1858353>

Lynch, H. et al., *Community Parks and Playgrounds: Intergenerational Participation Through Universal Design - Final Report*, University College Cork, 2018

Ray-Kaesler, S. et al., *Guidelines for Supporting Children With Disabilities' Play*, De Gruyter Open Ltd, 2018, www.degruyter.com.

Sendi, R. et al., Priročnik o dostopnosti objektov v javni rabi, UIRS, Ljubljana 2015

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1), 2011, Uradni list RS, št. 58/11, 40/12 – ZUJF, 90/12 in 41/17 – ZOPOPP, <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5896>

Yearley, D., Berlinski, d., Priročnik za skrbnike in lastnike otroških igrišč *Varno otroško igrišče*, RS Ministrstvo za gospodarstvo, 2008

Westling Allodi, M. et al, *Users' Needs Report on Play for Children with Disabilities Parents' and children's views*, De Gruyter Open Ltd, 2019, www.degruyter.com